

CHAPTER 14.
INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT FOR THE TRAINING OF
MILITARY PSYCHOLOGISTS IN AN OPEN EDUCATIONAL
ENVIRONMENT: THE DESCRIPTIVE AND COMPARATIVE STAGE

Olha LUCHANINOVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Scientific and Information Support for Psychological
Science and Education,

V. Sukhomlynskyi state scientific and educational library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

2017olgapetrovna@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-2205-547X>

Abstract. This study on the information and analytical support for the training of military psychologists in the open educational space examines the legislative framework governing the training of military psychologists in the open educational space (the regulatory and legal basis of the study); Ukrainian and international experience in the training of military psychologists in the open educational space; a digital portfolio of information and analytical support for the training of military psychologists and ways of its implementation are described; the psychological training of military psychologists in Ukraine is analysed; and NATO's experience in developing a new knowledge base on trauma, stress and resilience is examined. It is noted that this process is characterised by a complex of interrelated theoretical and practical areas requiring substantial information support: the development of psychological resilience; professional competence; the development of communication skills; axiological reorientation, etc. A forward-looking perspective is outlined on the digital portfolio of information and analytical support for military psychologists as a dynamic ecosystem of knowledge that collects, analyses and structures global innovations, and offers military psychology lecturers ready-made solutions to enhance their programmes. The conclusions for each substantive part show an integrative connection with the professional standard of a military psychologist and the competencies of a specialist.

Keywords: military psychologists, information and analytical support, open educational space, legislative framework, digital portfolio, psychological training, axiological dominants.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ У ВІДКРИТОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: КОНСТАТУВАЛЬНО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ ЕТАП

Анотація. У дослідженні інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі *висвітлено* законодавчу документацію щодо підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі (нормативно-правову базу дослідження); український та закордонний досвід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі, *описано* цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів та шляхи його впровадження; *проаналізовано* психологічну підготовку військових психологів в Україні; досвід НАТО у формування нової бази знань про травму, стрес та стійкість. *Зазначено*, що цей процес характеризується комплексом взаємопов'язаних теоретико-практичних напрямів, які вимагають серйозного інформаційного супроводу: формування психологічної стійкості; професійна компетентність; розвиток комунікативних навичок; аксіологічне перезавантаження тощо. *Окреслено* перспективний погляд на цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу військових психологів як на динамічну екосистему знань, яка збирає, аналізує, структурує світові інновації та пропонує викладачам військової психології готові рішення для посилення їхніх програм. У висновках до кожної змістовної частини показано інтегративний зв'язок з професійним стандартом військового психолога та компетентностями фахівця.

Ключові слова: військові психологи, інформаційно-аналітичний супровід, відкритий освітній простір, законодавча база, цифрове портфоліо, психологічна підготовка, аксіологічні домінанти.

Наукове прикладне дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» (2026-2028, РК № 0126U001423) розпочато у січні 2026 р., підтеми дослідження: «Концептуальні засади науково-методичного та інформаційного забезпечення освітньої підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі», «Теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі», «Актуальні аспекти науково-методичного та інформаційного забезпечення освітньої підготовки військових психологів».

У межах монографічної студії ми продовжуємо розкривати одне із завдань прикладного дослідження – обґрунтування теоретико-методологічних засад

інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі. Охарактеризувавши Програму дослідження через подані в ній концепцію, методологічні підходи, принципи, ідею дослідження, ми переходимо до законодавчої документації як нормативно-правової бази підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі; поглибленого аналізу психологічної підготовки через сучасні підходи до цієї проблеми; досвіду НАТО; особливостей відкритого освітнього простору (університет як екосистема, цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі та роль духовно-моральних цінностей цієї підготовки).

Результати дослідження представлено у двох розділах з двома підрозділами в кожному.

Мета цієї наукової розвідки:

- висвітлити законодавчу документацію щодо підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі (нормативно-правову базу дослідження); український та закордонний досвід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі;
- описати цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів та шляхи його впровадження;
- проаналізувати психологічну підготовку військових психологів в Україні; досвід НАТО у формування нової бази знань про травму, стрес та стійкість;
- розкрити комплексом взаємопов'язаних теоретико-практичних напрямів, які вимагають серйозного інформаційного супроводу: формування психологічної стійкості; професійна компетентність; розвиток комунікативних навичок; аксіологічне перезавантаження тощо;
- окреслити перспективний погляд на цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу військових психологів як на динамічну екосистему

знань, яка збирає, аналізує, структурує світові інновації та пропонує викладачам військової психології готові рішення для посилення їхніх програм.

1. Законодавча документація щодо підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі.

1.1 Нормативно-правова база дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі».

Про концептуальні засади здійснення наукового дослідження у сфері інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі йдеться в Законах України та нормативно-правових актах Міністерства оборони України: «Концепція трансформації системи військової освіти» в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490, Закон України «Про Національну гвардію України»; Положення про психологічну реабілітацію військовослужбовців Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту, які брали участь в антитерористичній операції, здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях чи виконували службові (бойові) завдання в екстремальних умовах: Наказ Міністерства оборони України від 09.12.2015 р. №702: зі змінами від 11.12.2019 № 629; Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України 08 грудня 2016 року № 1285 (в редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09 вересня 2024 року № 616); Інструкція з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту: Наказ Міністерства оборони України від 12.09.2022 р. № 272; Положення про Психологічну службу Збройних Сил України: Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 04.12.2014 р. № 317, а також в інших нормативно-правових актах України, що передбачають забезпечення якісного інформаційно-аналітичного супроводу підготовки

військових психологів у відкритому освітньому просторі. Державна політика та діяльність у сфері освіти ґрунтуються на засадах і принципах, визначених Законом України «Про вищу освіту», «Про освіту». Роз'яснення щодо практики застосування трудового законодавства в галузі освіти і науки під час дії правового режиму воєнного стану Міністерство надавало у листах від 28.02.2022 №1/3292-22 та від 07.03.2022 №1/3378-22; Наказ від 15.02.2024 № 120 і 26 березня 2024 р. за № 453/41798 «Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти» та ін. (*Нормативно-правовий контекст, 2026*).

У межах виконання завдань наукового дослідження було здійснено аналіз нормативно-правового контексту підготовки військових психологів (*Нормативно-правовий контекст, 2026*).

Наукові результати НД «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» тісно пов'язані із завданнями державного рівня – відповідно до Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року; концептуально-стратегічні документи: Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 р.; Концепція забезпечення національної системи стійкості; Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (із змінами); П Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023); Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти» (2024); Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про

затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України» (2024); Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції про організацію та проведення військово-професійної орієнтації громадян України і прийому на навчання до закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та наукових установ у системі Міністерства оборони України» (2024); Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку організації і проведення військового стажування, навчальної, виробничої, ремонтної, корабельної та інших видів практики курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої військової освіти» (2024); Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України» (2024) (*Нормативно-правовий контекст, 2026*).

Так, Положення «Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти» зобов'язує вищі військові навчальні заклади (ВВНЗ) оперативно інтегрувати у навчальні програми бойовий досвід, здобутий під час відсічі збройній агресії. Це дозволяє наповнювати підготовку психологів практичними кейсами щодо роботи з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), декомпресії підрозділів та надання допомоги безпосередньо в зоні бойових дій. Пріоритет надається активним методам навчання: тренінгам, командно-штабним навчанням та використанню симуляційних технологій. Такий підхід корелює з вимогами до підготовки психологів щодо формування емоційно-вольової стійкості та здатності діяти в екстремальних умовах (*Нормативно-правовий контекст, 2026*).

Наказ Міністерства оборони України № 479 (2024) запроваджує оновлену систему професійно-психологічного відбору (ППВ), що є критично важливим етапом комплектування Збройних Сил України (ЗСУ) та Державної спеціальної служби транспорту. Положення визначає чіткі механізми оцінювання придатності кандидатів до військової служби за їхніми психологічними характеристиками, що безпосередньо впливає на боєздатність та психологічну стійкість підрозділів. Запровадження Положення № 479 створює сучасну нормативну базу для якісного кадрового наповнення Збройних Сил. Воно забезпечує перехід від кількісних показників комплектування до якісного добору фахівців, здатних ефективно виконувати завдання в екстремальних умовах бойових дій (*Нормативно-правовий контекст, 2026*).

Таким чином, науково-правова база, наявна в українській та закордонній періодиці наукова інформація щодо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі потребує наукових підходів, узагальнення й систематизації, виокремлення найбільш ефективних ресурсів та створення джерельної бази знань зі здійснення інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі.

Знання нормативно-правової бази у вигляді наказів, положень тощо пов'язано з трудовою функцією Стандарту військового психолога А. «Організація та проведення психологічної підготовки з персоналом». Компетентності, які вимагають від майбутнього військового психолога чіткого знання правового поля, ведення обліку та взаємодії у правових межах, розвиваються та інтегруються. Ми говоримо про компетентності для інтеграції: *A1* (здатність застосовувати нормативно-правову базу щодо психологічної підготовки); *B1* (здатність здійснювати психологічне відновлення згідно з вимогами нормативних документів); *B1* (організація психологічного супроводу відповідно до нормативно-правових документів); *I2*: (здатність до ведення службової документації щодо психологічної роботи з персоналом); *D2* (здатність

розробляти службову документацію, у т.ч. електронну) (*Професійний стандарт Військовий психолог, 2025*). У комплексі, військовий психолог, розвиваючи ці компетентності, фокусує увагу інформаційних системах, які забезпечують постійний і швидкий доступ до оновлюваної нормативної бази. Окремо розвивається цифрова грамотність.

1.2 Цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів.

1.2.1 Еволюція цифрового портфоліо супроводу з простого електронного архіву в інтерактивну дорожню карту.

Цифровізація суспільства й освіти зокрема активізувала в останні роки різнобічні підходи й вектори висвітлення розуміння цифрового портфоліо у працях науковців: портфоліо як інструмент подолання освітніх втрат та акумуляції методичних матеріалів; як елемент іміджу сучасного педагога (фокусується на тому, як веб портфоліо підвищує конкурентоспроможність фахівця на ринку праці); технології створення цифрового портфоліо (Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України); модель цифрового портфоліо наукових та науково-педагогічних працівників тощо.

Як зазначають науковці Р. Гуревич та ін., впровадження нових державних освітніх стандартів, оновлення змісту освіти формує соціальне замовлення на професійну підготовку сучасних фахівців, здатних до інноваційної діяльності в умовах інформатизації діяльності освіти (*Гуревич та ін., 2022*). Автори наголошують, що цифрові інструменти сприяють створенню інноваційного цифрового середовища у вільній економічній зоні; активізують комунікативні зв'язки всіх учасників освітнього процесу, створюючи умови для самореалізації, співпраці, рефлексії; збагачують традиційні методи навчання інноваційними формами; забезпечують інтерактивну взаємодію в процесі навчання (*Гуревич Р. та ін., 2022*).

А. Жукова та ін. пропонує методику застосування цифрових платформ, хмарних сервісів та електронного портфоліо у професійній підготовці майбутніх

офіцерів, яка ґрунтується на поєднанні традиційних форм навчання з можливостями цифрового освітнього середовища, що забезпечить гнучкість, мобільність і практичну спрямованість освітнього процесу (Жукова А. та ін., 2026).

М. Козяр, Н. Маланюк, зазначаючи роль інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх офіцерів, розкривають їх через сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання, спираються на досвід, тенденції, перспективи (Козяр М., Маланюк Н., 2024).

Надваждивою є цифровізація професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану (Родиков В, 2024); використання хмарних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти (Скляр О., Скляр Р., 2024); підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів у реаліях війни (Черновол Є, Сливенко П., 2023).

Отже, аналіз статей показує нам, що створення цифрового портфоліо здобувача, викладача, є комплексною задачею. Наприклад, «цифрове портфоліо супроводу» лежить на стику сучасного менеджменту, індивідуалізованої педагогіки (зокрема інклюзивної освіти) та соціально-психологічної підтримки, бо сприймається як допомога комусь. У такому випадку цифрове портфоліо супроводу виконує специфічні функції: це головний робочий простір для вчителів, асистентів, психологів та батьків дитини з особливими освітніми потребами (ООП). Воно містить ІПР (Індивідуальну програму розвитку), динаміку засвоєння навичок, відеофіксацію прогресу та рекомендації фахівців; у вищій освіті студентське портфоліо супроводу допомагає кураторам чи менторам відстежувати траєкторію розвитку майбутнього науковця чи бакалавра, коригувати його освітні дефіцити та допомагати у кар'єрному самовизначенні; HR-фахівці використовують таке портфоліо для ведення нових співробітників під час випробувального терміну (фіксація фідбеку, результати виконання KPI, індивідуальний план розвитку). Таким чином, цифрове портфоліо такого супроводу еволюціонує з простого електронного архіву в

інтерактивну дорожню карту, якщо говорити про дослідження на цю тему взагалі.

1.2.2 Упровадження цифрового портфоліо в систему підготовки військових психологів.

Фахівці з підготовки військових психологів зазначають, що потенційні можливості цифрових інструментів в управлінні підготовкою військових фахівців із вищою освітою для подолання викликів, які спричинені воєнним станом, дозволять «моделювання обсягів набору за допомогою штучного інтелекту, створення модульної інформаційної бази спроможностей навчального закладу й електронного освітнього середовища, використання різних електронних ресурсів тощо» (Лойшин А., Кучерявий А., 2026). Наголошуючи на відсутності можливого імпульсу щодо розвитку цифровізації управління підготовкою військових фахівців із вищою освітою, науковці-практики пропонують створення закритої інформаційної бази Збройних сил України, яка міститиме інформацію щодо кадрових змін у підрозділах, що надасть змогу для створення складних прогностичних моделей для прогнозування попиту на фахівців з окремих військово-облікових спеціальностей і, відповідно, набору у ВВНЗ. Нині нарівні з навчальним середовищем Moodle) активно впроваджуються інші цифрові інструменти та рішення, зокрема у процесі адміністрування: СЕДО, Армія+, Імпульс тощо (Лойшин А., Кучерявий А., 2026).

Зауважимо, що інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі ускладняється через класичний методологічний конфлікт (дуалізм): з одного боку – принципи *Open Science* (відкритість даних, обмін досвідом), а з іншого – національна безпека, державна таємниця та закриті протоколи (наприклад, STANAG 2565 / AMedP-8.10 щодо психологічної стійкості, специфіка бойової психічної травми чи алгоритми протидії ІПСО). Доречно говорити у цьому контексті про концепцію двоконтурного інтелектуального середовища інформаційного супроводу. Цифрове портфоліо супроводу підготовки військових психологів у відкритому

освітньому просторі підготовки може працювати як аналітичний фільтр: відкрита екосистема даних про методологію, психологічні теорії, актуальні у воєнний період (теорія резильєнтності та ін.), наукові праці, тренди у психологічній науці тощо і закритий контур (бойові протоколи, STANAG, симуляції стресу, кейси). Відкритий освітній простір використовується для агрегації світової наукової думки, інструментів інфо-супроводу та загальної дидактики. Тут викладачі, які готують військових психологів, обмінюються деперсоналізованими аналітичними картами; дізнаються про наукові заходи, розміщують результати своїх дидактичних досліджень і т. ін. Закритий контур містить інструментарій, чутливий до вимог воєнного стану. На стику цих двох контурів працює зона деконтекстуалізації даних.

Мета цифрового портфоліо такого супроводу: моніторинг якості підготовки через оцінку динамічних змін у системі. Відбувається інформаційно-аналітичний аналіз самої *матриці професійної життєздатності системи підготовки військових психологів за профілями*: професійно-теоретичний компонент (знання стандартів, зокрема сумісності з НАТО); психофізіологічна стійкість (резильєнтність як кризовий інструментарій (готовність працювати за протоколами декомпресії, першої психологічної допомоги в зоні бойових дій).

Функція цифрового портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів – *акумулювати* світові інновації, цивільні дослідження, стандарти Open Science та досвід практиків, *трансформувати* їх у гнучкі рекомендаційні пакети і *пропонувати* тим, хто безпосередньо здійснює підготовку військових психологів. Викладач чи інструктор сам вирішує, що, коли і в якому обсязі взяти в роботу.

Інноваційний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі відкриває *методологію, дидактичні підходи та інструменти аналізу даних (Big Data)*, але надійно шифрує та захищає в закритому контурі *персональні профілі, операційні алгоритми та специфічні військові кейси*. Для військового психолога це означає перехід від паперових

кейсів до хмарних репозиторіїв, що інтегрують навчальні матеріали, діагностичний інструментарій та засоби віртуальної взаємодії. Це дозволяє реалізувати принципи мобільності та доступності знань у будь-який час, що критично в умовах воєнного стану (Міськов, 2026).

Аналіз джерел дає підстави зазначити, що запровадження цифрового портфоліо в систему підготовки військових психологів в умовах війни потребує включення параметрів психологічної стійкості як базового складника професіограми. В умовах сучасних викликів стійкість виступає не лише внутрішнім ресурсом особистості, а й об'єктивним показником професійної готовності, що підлягає інформаційно-аналітичному обліку. Це дозволяє забезпечити прогнозованість ефективності фахівця та персоналізувати траєкторію його психологічного супроводу в межах відкритого освітнього простору. Оскільки проєкт (2026–2028 рр.) стосується саме інформаційно-аналітичного супроводу, стійкість у портфоліо стає критерієм якості підготовки. Без цього компонента портфоліо буде лише переліком знань, а не моделлю життєздатного фахівця, здатного працювати в умовах стресу.

Супровід підготовки військових психологів засобами науки та цифрових кластерів є сучасним поглядом на роль академічної установи та бібліотеки. Викладач перетворює структуру відділів на живий механізм, де кожна наукова тема стає частиною пазла професійної стійкості військового психолога. Можна розширити функції портфоліо до цифрового портфоліо-хабу щодо моніторингу світового наукового океану, який фільтрує інформацію крізь призму безпеки та специфіки військової психології і видає викладачам концентрований, зручний та абсолютно безпечний «будівельний матеріал» для підвищення якості вітчизняної військово-психологічної освіти.

Так, практико-орієтованим заходом за планом ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського стали дослідницькі дебати «Цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів в умовах суспільних викликів».

Предметом дискусій наукового зібрання були: внесок психологічної науки та освіти в інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів в умовах суспільних викликів; поповнення цифрового портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу, що відповідає запитам сучасної військової психології; інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів в умовах суспільних викликів: теоретико-методологічні засади; порівняльний аналіз ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського та інших цифрових платформ у контексті підтримки психологічних досліджень; ефективні методики використання інформаційно-аналітичного забезпечення для моніторингу якості підготовки військових психологів в умовах суспільних викликів; підготовка військових психологів у відкритому освітньому просторі. Під час дебатів учасниками було виокремлено ключові напрями розвитку цифрового портфоліо: інформаційно-аналітичний, науково-методичний, бібліотечно-ресурсний, фізично-реабілітаційний, історико-ментальний. Наприкінці заходу були підведені підсумки: цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу військового психолога у відкритому освітньому просторі є динамічним науково-навчальним сервісом, який відповідає соціальним викликам, де можна знайти релевантну інформацію, відеоматеріали, цифрові колекції з реального досвіду майбутніх військових психологів.

Відповідно до ключових напрямів розвитку цифрового портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі можна запропонувати компоненти моделі цього інформаційно-аналітичного супроводу:

- збір первинних, поточних, проміжних та кінцевих даних, моніторинг результатів навчання (інформаційний блок);
- аналітично-синтетична інтерпретація, обробка даних, оцінювання компетенцій (аналітичний блок).

–прогнозування результатів, поширення інформації у сфері спеціалізації (прогностичний блок). Модель, її інструментарій, функціонування можуть бути темою окремої статті.

Цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу військового психолога у відкритому освітньому просторі передбачає керований трансфер знань: з відкритого контуру у закритий; своєчасну аналітику (моніторинг у реальному часі з метою виявлення ефективних/неефективних методик тощо); аналіз поведінкових маркерів (оцінювання формування навичок через аналітичні цифрові портфоліо). Так, відділ науково-інформаційного забезпечення психологічної науки та освіти у межах наукового дослідження може створювати аналітичні огляди та реферативні бази з військової психології, довідники з військової педагогіки, посібники тощо.

Проблема створення цифрового портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу військового психолога у відкритому освітньому просторі поки відкрита в силу обмеженості функцій його закритого контуру. Разом із тим є предметом дискусій під час проведення науково-практичних заходів. Акумулюючи науково-практичний досвід науковців, система класифікує такі праці за блоками: *психологічна резильєнтність та стресостійкість; реабілітація та робота з ПТСР; психологія лідерства та управління підрозділами; інформаційно-психологічна безпека тощо*. Стосовно останнього блоку варто зауважити, що вже працюють платформи для онлайн-консультацій та мобільних застосунків, як-от «UpLife – психічне здоров'я», надають можливість військовим отримувати допомогу дистанційно. Також доцільним є впровадження навчальної програми для командирів із основ психологічної підтримки, що сприяє створенню сприятливого середовища в зоні бойових дій.

Використання цифрових ресурсів радикально змінює якість підготовки фахівців: майбутні психологи можуть завантажувати бази даних реальних досліджень із репозитаріїв (наприклад, OSF – Open Science Framework) для тренування навичок статистичного аналізу в R або Python. Викладачі через базу

даних цифрового портфоліо можуть проводити мета-аналізи – узагальнення результатів сотень досліджень, що дає значно точніші висновки, ніж один експеримент. Цифрові бібліотеки дозволяють військовим (практикуючим та ін.) психологам миттєво дізнаватися про нові протоколи терапії (наприклад, протоколи допомоги при ПТСР, що оновлюються в реальному часі). Наприклад, ШІ повідомляє, що в наукометричні бази інтегровано розумні фільтри, які не просто шукають слова, а розуміють контекст запиту (Semantic Search); запроваджено нову форму – пре-реєстрація досліджень, коли вчений реєструє свій план дослідження в репозитарії ще до збору даних.

Отже, цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі – це відкрита інтелектуальна динамічна платформа, яка функціонує як підтримуючий процес в освіті, забезпечує акумуляцію науково-практичного досвіду без втручання в автономію суб'єктів освітньої діяльності – викладача й здобувача вищої освіти.

Виклад цієї частини монографічного дослідження виявив точки перетину з професійним стандартом «Військовий психолог». При розробці цифрового портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військового психолога у відкритому освітньому просторі треба враховувати, що для забезпечення компетентностей *A3, A5, G1* цифрове портфоліо має містити базу валідизованих психодіагностичних методик, алгоритмів аналізу бойового стресу та світових аналогів (наприклад, за стандартами НАТО/STANAG); для забезпечення компетентностей *B2, B3* (відновлення) хаб має акумулювати сучасні наукові дослідження у сфері посттравматичного зростання та регенеративних психотехнологій; для забезпечення компетентностей *E1–E4* (професійний розвиток) цифрове портфоліо виступає як інструмент навчання впродовж усього життя (Lifelong Learning), де фахівець може знаходити контакти супервізорів, методичні рекомендації для самодопомоги та платформи для інтерв'їзій.

2. Український та закордонний досвід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі.

2.1 Інформаційно-аналітичний супровід психологічної підготовки військових психологів: український досвід.

2.1.1 Військовий психолог – затребувана часом і воєнними умовами професія за покликанням.

Військовий психолог – затребувана часом й воєнними умовами професія за покликанням. Перш за все, це робота на передовій: надання допомоги під час травматичних подій, у подоланні стресу та втрат, адаптації до бойових умов; допомога військовим впоратися з ПТСР, наслідками поранень та поверненням до цивільного життя, спираючись на досвід інших країн (досвід Ізраїлю). Це і професійна підготовка, навчально-методичне її забезпечення, врахування практичного досвіду товаришів або власного; актуалізація програм навчання та підготовки кадрів в умовах війни та програм допомоги родинам військовослужбовців. Важливою для військового психолога є знання й навички кризової психології (Лучанінова О., 2025).

Сьогодні переплітаються в одну складну систему *інформаційні технології, військова необхідність та міжнародні стандарти*, а відкритий освітній простір і є вибором шляху побудови індивідуальної освітньої траєкторії для його формування.

А. Чайковський та О. Толмачов, досліджуючи психологічну підготовку військових кадрів, сучасні методики та підходи в контексті державного управління у сфері безпеки, наполягають на лідерстві у військових підрозділах, яке передбачає врахування психологічних чинників, таких як мотивація, страхи, емоційні стани та реакції на стрес (Чайковський А., Толмачов О., 2024). Дійсно, військове лідерство важливе для психолога, якому має довіряти військовослужбовець, бо потребує психологічної допомоги. Військовий психолог, діючи разом із командиром як лідер, проявляє гнучкість,

індивідуалізацію та інтеграцію новітніх психологічних методів до тих, хто потребує допомоги.

Психологічна підготовка як військових психологів, так і військовослужбовців є невід'ємною частиною забезпечення їхньої бойової готовності та стійкості під час виконання бойових завдань. Освітньо-професійні програми з підготовки військових психологів враховують формування стійкості до екстремальних умов, вплив бойових факторів, а також розвиток морально-психологічної готовності та волі до перемоги.

У ВВНЗ, вищих військових навчальних закладах, велику увагу у процесі професійної підготовки приділяють заняттям із військовими психологами, які будуть працювати з особовим складом і яким важливо переймати та застосовувати отриманий досвід у своїй роботі. Психологічна підтримка безпосередньо під час виконання бойових завдань сприяє збереженню бойового духу, зниженню рівня стресу та підвищенню стійкості військовослужбовців. Своєчасна психологічна допомога допомагає попередити розвиток посттравматичних стресових розладів та інших психологічних проблем, що може значно підвищити бойову ефективність підрозділів. Такі заняття організовують у Військовому інституті Київського національного університету, Викладачі вважають, що це допомагає військовим психологам краще підготуватися до реальних умов роботи та забезпечує високу якість психологічної підтримки у військових частинах (*Підготовка військових психологів, 2025*).

Проведення виконавцями наукового дослідження круглого столу «Інформаційне забезпечення психологічної науки в контексті розбудови відкритого освітнього простору» стало поєднанням наукового, практичного та громадського досвіду. Предметом обговорення наукового зібрання була тематика за такими напрямками, як:

–аналіз сучасного стану та тенденції розвитку інформаційного забезпечення психологічної науки в умовах цифровізації та відкритого освітнього простору;

–можливості використання відкритих науково-інформаційних ресурсів, електронних/ цифрових бібліотек, репозиторіїв і міжнародних наукометричних баз даних у дослідженнях психологічної науки і освіти;

–практики впровадження принципів відкритої науки, академічної доброчесності та наукової етики у дослідження інформаційно-аналітичного супроводу військових психологів – вимога часу;

–цифрові інструменти і платформи наукової комунікації щодо інформаційного забезпечення психологічної науки і освітньої практики;

– перспективи інтеграції української психологічної науки в міжнародний науково-освітній простір: актуалізація розширення міжінституційної співпраці.

Під час дискусій і представлення презентацій учасниками актуалізувалися такі проблемні питання: що нам дасть аналіз сучасного стану та тенденції розвитку інформаційного забезпечення психологічної науки в умовах цифровізації та відкритого освітнього простору? які існують можливості використання відкритих науково-інформаційних ресурсів, електронних / цифрових бібліотек, репозиторіїв і міжнародних наукометричних баз даних у дослідженнях психологічної науки і освіти? чи не створює стрімка цифровізація бар'єрів для дослідників «старої школи» або науковців із обмеженим доступом до платних ресурсів попри ідею «відкритого простору»? яким має бути баланс між відкритістю наукової інформації та професійною відповідальністю психолога? Як дотримуватися принципів «відкритої науки», якщо деякі дані – це секретна інформація? наскільки ефективними є механізми резильєнтності та відновлення стресостійкості військовослужбовців? наскільки є проблемою доступність та інтегровуваність наукової інформації? (Лучанінова О., 2026).

Сучасна структура в Збройних силах України – *психологічна підтримка персоналу* – спрямована на формування моральної стійкості, психологічної

готовності та відновлення ментального здоров'я військовослужбовців для ефективного виконання бойових завдань. ППП замінила застарілу систему виховної роботи, забезпечуючи комплексний психологічний супровід, відбір та відновлення особового складу (Галицька, 2025).

Інтеграція української психологічної науки у світовий простір у 2025–2026 роках перейшла від стадії «прохання про допомогу» до стадії «рівноправного експорту унікального досвіду». Україна сьогодні не лише споживає західні методики, а й диктує світові тренди у роботі з воєнною травмою. Україна стає світовим хабом вивчення резильєнтності.

2.1.2. Особливості контингенту здобувачів та аксіологічні домінанти підготовки.

На констатувально-порівняльному етапі дослідження фіксація вітчизняного досвіду підготовки військових психологів потребує аналізу специфіки об'єктів та суб'єктів освітнього процесу. Емпіричний зріз поточної практики засвідчує помітну неоднорідність контингенту здобувачів вищої освіти у військових закладах вищої освіти (ВВНЗ) та цивільних університетах із відповідними кафедрами. З одного боку, на навчання приходять сформовані особистості – досвідчені психологи-практики, які вже мають досвід міжособистісної взаємодії та виховного впливу. З іншого – значну частину становлять випускники шкіл, які вступили до вишів безпосередньо після здобуття загальної середньої освіти.

Саме категорія вчорашніх здобувачів освіти потребує підвищеної та цілеспрямованої уваги з боку професорсько-викладацького складу. В умовах відкритого освітнього простору інформаційно-аналітичний супровід має бути орієнтований на підтримку викладача у формуванні в таких здобувачів усвідомленої індивідуальної та національно-культурної самоідентифікації (базових цінностей свободи, справедливості, любові, відповідальності). У контексті триваючої війни національна ідентичність виступає як духовна зброя та первинний внутрішній ресурс стійкості й витривалості майбутнього офіцера-

психолога, а також як запорука його здатності надалі ефективно підтримувати командирів і особовий склад підрозділів.

У процесі відновлення військовослужбовців фахівець спирається на три ключові психологічні детермінанти спілкування: мотиваційно-аксіологічну (актуалізація ціннісно-сислової сфери особистості); праксеологічну (реалізація в предметній діяльності); аналітичну (розвиток рефлексивної сфери). Формування патріотизму в умовах війни потребує моральної готовності військовослужбовців та психологічної стійкості громадян.

Науковець й психолог О. Галицька вважає, що у межах цієї діяльності офіцер-психолог постає не лише як фахівець, що володіє спеціальними знаннями та технологіями психологічної підтримки, але й як особистість із високим рівнем духовної зрілості, яка здатна бути джерелом внутрішньої опори для військовослужбовців. Автор наголошує, що формування духовності молодших офіцерів у контексті воєнної реальності набуває пріоритетного значення, оскільки бойові умови вимагають не лише фізичної стійкості, а й високого рівня внутрішньої організації, морально-етичної орієнтації та здатності до смислотворення (Галицька О., 2025, с. 5).

У воєнний період України варто звернутися до вирішення проблем військового патріотизму в країнах НАТО/Ізраїлю/Великої Британії тощо; аналізу освітніх програм, навчальних дисциплін щодо змісту й наповнення знаннями та аксіологічними домінантами підготовки саме військових психологів; звернути увагу на принцип добровільності у діяльності капеланів під час війни; практичний досвід військовослужбовців, які адаптувалися завдяки духовно-моральним орієнтирам.

2.1.3. Суб'єктно-вчинкова парадигма в умовах воєнних викликів.

Ефективність діяльності військового психолога визначається його цілісною готовністю до праці в екстремальних умовах, що охоплює мотиваційний, фізичний, психологічний, морально-вольовий, операційний та комунікаційний компоненти. На констатувальному етапі особливого значення

набуває здатність майбутнього фахівця досягти «вчинкового рівня буття». Рефлексуючи над суб'єктно-вчинковою парадигмою В. Роменця, ми визначаємо вчинок як соціально спрямований акт і унікальну форму буття людини, через яку реалізуються її життєва позиція та ідентичність. На перетині педагогіки та психології виховний потенціал вчинку має латентний характер. Досвід сучасної фази війни доводить: військовослужбовці, які зазнали бойового стресу, найбільше довіряють тим психологам, які мають власний досвід перебування в екстремальних ситуаціях («на передовій»), володіють культурою професійного мовчання та здатні знаходити когнітивно точні слова підтримки.

Війна виступає жорстким суддею, який дозволяє простежити еволюцію якісних перетворень психіки – від первинних реакцій на подразнення до усвідомленої «вчинковості». Вчинки Героїв України стають виразними орієнтирами, вивчення яких через інформаційно-аналітичні системи відкритої освіти дозволяє не директивно «навчати» героїзму, а гнучко мотивувати здобувачів на основі реальних життєвих прикладів. Міцна національна ідентичність, сформована у межах такого виховного підходу, забезпечує високий психологічний імунітет майбутнього фахівця до ворожих наративів та дезінформації.

Трансформація вищої освіти на тлі загальної цифровізації та викликів воєнного стану актуалізує ресурсно-адаптаційні аспекти професійної діяльності університетського викладача. Якщо в мирний час педагогічні аспекти фокусувалися навколо традиційної тріади мет, методів і форм навчання (дотримання компетентнісного та діяльнісного підходів, структурування контролю знань, формування соціалізації), то в період війни вони набули виразного ресурсно-психологічного забарвлення.

Сучасний викладач виступає системоутворювальним ресурсом адаптації здобувачів до умов невизначеності. Спираючись на концепцію функціонування виховних систем в умовах невизначеності (Боднар, О. 2024) та адаптивні технології, педагог оптимізує освітній простір задля мобілізації як внутрішніх

сил (мотивація, резистентність), так і зовнішніх ресурсів. У межах ресурсної психології виокремлюються чотири взаємопов'язані площини, які викладач інтегрує в освітній процес: освітнє середовище університету, внутрішні ресурси особистості здобувача вищої освіти, ресурсність викладача-професіонала – все це при майстерному менеджменті з боку викладача розкриває ресурсність здобувача освіти та його потенціал.

У процесі підготовки військових психологів викладач спрямовує свою діяльність на попередження власного професійного вигорання, розвиток у студентів емоційної стійкості, позитивного мислення та здатності оперативно переоцінювати критичні ситуації під час тренінгів-симуляцій (інтегруючи підходи когнітивної теорії стресу та особистісних теорій).

У контексті досліджень О. Штепи, актуалізація ресурсності під час війни постає як здатність особистості свідомо оперувати, адаптувати та оновлювати наявні компоненти психологічної насиченості (ресурси виживання, екзистенційні ресурси, сила характеру за концепцією N. Park) (Штепа О., 2020). Воєнний стан пришвидшив ці адаптаційні механізми, перетворивши ресурсно-адаптаційну діяльність викладача на провідну умову якісної підготовки майбутніх офіцерів-психологів.

2.1.4. Науково-методичне забезпечення інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів.

Теоретико-методологічний базис дослідження спирається на розуміння війни як глобального соціального феномену, що вимагає ціннісного переосмислення, аналізу її гібридного характеру (кібератаки, технологічні зміни бою, когнітивні загрози) та трансформації концепцій справедливої війни XXI століття.

Аналіз вітчизняного науково-методичного забезпечення (зокрема, зафіксованого у бібліографічному огляді ДНПБ України, що містить понад 118 профільних джерел за період 1991–2024 рр.) дозволив виокремити фундаментальні психологічні засади підготовки фахівців, закріплені на рівні

державних нормативно-правових актів, зокрема Наказу Міністерства оборони України № 554 від 14 серпня 2024 року.

На сучасному етапі підготовка військових психологів охоплює комплекс взаємопов'язаних теоретико-практичних напрямів, які вимагають серйозного інформаційного супроводу:

- формування психологічної стійкості: розвиток емоційної саморегуляції, стресостійкості та адаптивності до умов високого навантаження;
- професійна компетентність: оволодіння військовим менеджментом (лідерство, прийняття рішень), алгоритмами роботи в зоні бойових дій, шпиталях та реабілітаційних центрах;
- розвиток комунікативних навичок: оптимізація взаємодії в офіцерських колективах, медіація конфліктів, підвищення конфліктостійкості та формування сприятливого клімату;
- аксіологічне перезавантаження: інтеграція інституту військового капеланства як духовного виміру стійкості та збереження ментального здоров'я.

Психологічна сутність інформаційно-аналітичного супроводу у відкритому освітньому просторі полягає у переході від репродуктивного накопичення знань до формування «інформаційного імунітету» здобувачів. Використання відкритих цифрових репозиторіїв та наукометричних баз дозволяє майбутнім офіцерам-психологам самостійно аналізувати реальні кейси бойового досвіду, мінімізуючи прояви бойової психічної травми (депресія, тривожність, синдром втрати) та розвиваючи навички випереджальної адаптації.

Важливо констатувати, що такий супровід у системі української освіти виконує виключно *сервісну, фасилітуючу та орієнтувальну функції*. Він повністю виключає будь-яке втручання в операційну діяльність викладача чи порушення академічної автономії закладу освіти. Інформаційно-аналітичні інструменти діють як латентний стимул, надаючи верифіковані наукові дані та методичні фільтри, що допомагає викладачеві гнучко моделювати інноваційні

траєкторії навчання для формування стійкої, патріотичної особистості військового психолога-професіонала.

Офіцери-психологи, військові психологи, взаємодіючи з військовослужбовцями, постійно розвивають навички копінг-поведінки для ефективної роботи в умовах бойового стресу. Воєнні дії, перебування на передовій, у шпиталях/військових частинах створюють унікальні умови для роботи військових психологів, які постійно стикаються з кризовими ситуаціями і працюють під загрозою високого рівня небезпеки. Це обумовлює необхідність адаптації стратегій копінг-поведінки для роботи у психологів у сучасних військових умовах. Наукові дослідження свідчать, що ефективні копінг-стратегії не лише впливають на якість психологічної допомоги військовим, а й сприяють стійкості самих психологів.

Наприклад, у навчально-методичному посібнику (Клочков В., 2023) «Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України» розкрито зміст, форми та методи психологічної підготовки військовослужбовців у різні періоди проходження служби – від етапу базової загальновійськової підготовки до відновлення після бойових дій. Обґрунтовано важливість психологічного супроводу як невід'ємної складової бойової підготовки, що дозволяє зменшити небойові втрати та підвищити адаптивність бійців до екстремальних умов. Аргументовано роль лідерства та комунікації як ключових факторів психологічної безпеки підрозділу.

Запропоновано конкретний перелік вправ, тренінгів та сценаріїв для проведення занять із психологічної підготовки, включаючи методики саморегуляції, першої психологічної допомоги та подолання страху. Рекомендовано алгоритми декомпресії та психологічної реабілітації для підрозділів, які виводяться із зони бойових дій. Запропоновано систему документування результатів психологічного супроводу, що відповідає сучасним нормативним вимогам ЗСУ.

Посібник буде корисним для військових психологів як настільна книга з практичними методами роботи. Командирам усіх рівнів він допоможе організувати ефективний процес навчання та управління моральним станом підлеглих. Викладачам та студентам спеціалізованих факультетів матеріал слугуватиме базовим підручником, що містить актуальну правову та методичну інформацію щодо професійної діяльності у військовій сфері (Клочков В., 2023).

Інформаційно-аналітичний супровід у межах відкритого освітнього простору виконує роль каталізатора професійного розвитку військового психолога. Він забезпечує не лише оптимізацію доступу до передового наукового знання, а й слугує психологічним інструментом зниження інформаційної невизначеності, дозволяє трансформувати теоретичні знання у стійку практичну готовність до діяльності в екстремальних і кризових умовах.

Інформаційні технології, військова необхідність та міжнародні стандарти переплітаються в одну складну систему. Відкритий освітній простір і є вибором шляху побудови індивідуальної освітньої траєкторії для його формування у процесі підготовки військового психолога.

Відкритий освітній простір екосистеми університету – це педагогіка партнерства та сучасні освітні технології; важливість практичного спрямування інклюзивної освіти, якісна підготовка та перепідготовку кадрів, методичний супровід інклюзивного навчання; шляхи побудови особистісно зорієнтованого уроку через мотивацію; формування сучасного освітнього простору тощо.

Сучасний етап розвитку інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів характеризується переходом від фрагментарної цифровізації (електронні копії книг) до цілісних цифрових екосистем, які інтегрують наукові дослідження, освіту та практичну психотерапію. Він базується на принципах відкритого освітнього простору, де ключовими елементами є: глобальні наукові мережі (інтеграція національних ресурсів із міжнародними базами (Scopus, Web of Science, PubMed); хмарні сервіси діагностики (перехід від локальних програм до веб-платформ, що дозволяють збирати дані з тисяч респондентів одночасно);

цифрова стандартизація (впровадження єдиних протоколів обміну даними між дослідниками різних країн). Так, глобальний проєкт «Recovery» (Старт: Лютий 2026) є однією з наймасштабніших ініціатив у новітній історії психології, що об'єднує Україну та світ на паритетних засадах. Військові психологи нарівні з реабілітологами розуміють, що «відновлення поранених – не лише про лікування, а й про повний цикл подолання наслідків травми: фізичну стійкість, психологічну рівновагу, повернення до життя і служби» (*Реабілітація воїнів – безпека країни, 2026*).

Таким чином, відкритий освітній простір через освітньо-професійні програми, робочі програми (наприклад, «Психологія управління військами», «Психологія масових комунікацій», «Психологічна допомога та реабілітація», «Психологія безпеки особистості», «Організація внутрішніх комунікацій та інформаційного супроводження», «Військово-соціальне управління», «Сучасні суспільно-політичні процеси» та ін.), кластери цифрового портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів служить відкритою, динамічною навчальною платформою, науково-методичним майданчиком для суб'єктів освітнього процесу: здобувачів вищої освіти та викладачів.

Уважаємо, що психологічна підготовка майбутніх військових психологів складає в нашому дослідженні змістовно-діяльнісний блок. Це ядро професійної діяльності військового психолога, що охоплює його безпосередню роботу з особовим складом: від оцінки стану до подолання наслідків бойової психічної травми та збереження власного ресурсу.

Таким чином, у процесі професійної підготовки майбутній психолог інтегрує (за професійним стандартом «Військовий психолог», 2025) компетентності:

–уміння визначати цільової аудиторії та запитів (A2), вивчати впливу негативних чинників бойової діяльності (A3), планувати підготовки (A4);

–уміння застосовувати інструменти вимірювання готовності (A5), вибір психодіагностичних інструментів (Г1), профвідбір (Г2), індивідуально-психологічне вивчення (Г1);

–уміння відбору та розподілу психотравмованих (Б2), моніторинг їх відновлення (Б3), робота в мультидисциплінарних командах (Д1).

–здатність до усвідомлення власного рівня (Є1), професійний розвиток (Є2), турбота про власний добробут (Є3) та запит на супервізію (Є4).

2.2. Досвід НАТО: формування нової бази знань про травму, стрес та стійкість.

Трансформація оборонного сектору та інтеграція українського війська до стандартів НАТО (L-система) спричиняють ситуацію, коли законодавча та відомча бази перебувають у стані активного оновлення. Це створює нагальний інформаційний запит на систематизацію наявних нормативних актів, освітніх стандартів та науково-практичних розробок.

Підготовка військових психологів у США базується на комплексному підході, що поєднує фундаментальну академічну освіту, спеціалізовану військову підготовку та практичні тренінги з контролю бойового стресу. Ключова увага приділяється формуванню психологічної стійкості, реабілітації та підтримці сімей військовослужбовців через такі програми, як Comprehensive Soldier and Family Fitness. Досвід військових психологів – це формування нової бази знань про травму, стрес та стійкість, яка стане основою для майбутньої цивільної практики в Україні.

III, ознайомившись з документами НАТО (NATO standard AMedP -8.6, STANAG 2546, 2019; NATO standard AMedP-8.10, STANAG 2565, 2018; NATO standard AMedP-8.10, 2019; NATO standard AJP-4.10, 2019), здійснив аналіз оригіналів й запропонував до нашого розуміння досвіду й ролі НАТО у підготовці військових психологів та декілька особливостей підготовки військових психологів у країнах Альянсу. Це дало нам можливість запропонувати наше бачення підготовки таких фахівців з врахуванням українського досвіду.

Головна концептуальна відмінність підходу НАТО полягає у формулі: «Психічне здоров'я – це помножувач бойової сили (force multiplier), а відповідальність за стрес-менеджмент лежить на командирах, а не на лікарях».

Аналіз документів дозволяє виділити три ключові особливості підготовки військових психологів у країнах Альянсу:

- розмежування компетенцій (Клінічне/Психологічне): Стандарт AMedP-8.6 чітко розділяє фахівців у сфері психічного здоров'я (Mental Health Professionals – МНР). Військові психологи безпосередньо в зоні бойових дій (на рівні бригади й нижче) не мають клінічної (діагностичної чи терапевтичної) компетенції. Їх навчають виключно психологічній кризовій інтервенції та аналітичній підтримці командування. Уся клінічна допомога (фармакотерапія, психотерапія) винесена на вищі рівні евакуації до спеціалізованих медичних установ (Role 2 / Role 3), де працюють психіатри (AJMedP-8) (*NATO standard AMedP -8.6, STANAG 2546, 2018*);

- децентралізація через модель PIES: робота психолога на передовій підпорядкована жорсткому алгоритму збереження боєздатності без евакуації (Forward Mental Healthcare): допомога надається максимально близько до лінії зіткнення; інтервенція здійснюється негайно (протягом годин, а не днів); військовослужбовцю транслюється чітка установка: «Це нормальна реакція на ненормальні обставини, ти відпочинеш і повернешся до ладу»; використання базових методів (відпочинок, декомпресія, взаємодопомога), без глибокої психотерапії;

- циклічність навчання лідерів (AMedP-8.10 / STANAG 2565): психолог у НАТО – це передусім радник командира. Він готує офіцерів до управління стресом підлеглих на трьох етапах: *до розгортання* (психологічна стійкість, інформування родин), *під час виконання завдань* (ідентифікація гострого стресу), та *після декомпресії* (реінтеграція) (*NATO standard AMedP-8.10, STANAG 2565, 2019*).

Для підготовки військових психологів в Україні можна взяти з метою розробки сучасних освітньо-професійних програм (ОПП) та створення систем аналітичного супроводу у відкритому освітньому просторі доцільно запозичити такі структурні блоки:

- протоколи первинного скринінгу та оцінки психологічної придатності (Mental Fitness for Operations): Інтеграція критеріїв оцінки психологічної готовності

бійців до виконання завдань (додаток D до AMedP-8.6) в навчальні курси з військової психодіагностики;

– модуль «Взаємодія з ланкою командування (Chain of Command)»: навчання психологів мови військового менеджменту. Наші випускники часто діють як цивільні консультанти, тоді як за стандартами НАТО вони мають надавати чіткі інструменти для командирів (AMedP-8.10) щодо управління бойовим стресом підрозділу (*NATO standard AMedP-8.10, STANAG 2565, 2019*);

– стандартизація курсу «Гостра реакція на стрес (ARS) та запобігання суїцидам»: впровадження алгоритмів з додатка B до AMedP-8.6 як обов'язкового практичного тренінгу (симуляції, кейс-методи).

Разом із тим Україна має унікальний досвід ведення високоінтенсивної конвенційної війни, якого немає у більшості сучасних теоретиків НАТО (чий стандарти 2018–2019 років спиралися переважно на експедиційні операції типу Афганістану чи Іраку з фіксованим часом ротації). Головний вектор для України – взяти за основу жорстку технологічність та алгоритмізацію процесів НАТО, але наповнити їх вітчизняним емпіричним змістом, адаптованим до умов тривалої та масштабної війни високої інтенсивності. Цей аналітичний поділ дозволяє чітко розмежувати освітні компоненти, зберігаючи баланс між світовими стандартами та автономією українського науково-педагогічного середовища. Сьогодні в експертному середовищі Альянсу домінує консенсус: країни НАТО мають вчитися в Україні не менше, ніж Україна в них.

Досвід, який здобули українські військові психологи, унікальний. Чинні доктрини НАТО (зокрема ті самі AMedP-8.6 та AMedP-8.10) створювалися під впливом локальних, експедиційних та асиметричних конфліктів (Афганістан, Ірак, Балкани). Діяв принцип «золотої години евакуації», який був захищений з повітря (*NATO standard AJP-4.10, 2019*). Жодна країна Альянсу з часів Другої світової війни не стикалася з конвенційною війною такої інтенсивності – із застосуванням усього спектра озброєнь, глибоким залученням тилу та постійним інформаційно-психологічним тиском.

Протягом 2026 року 100 військових психологів Збройних Сил України та МВС будуть опановувати травматерапію та техніки EMDR – одного з найефективніших методів роботи з бойовою травмою, визнаного ВООЗ і широко застосовуваного у військах НАТО (*Генеральний штаб ЗСУ, 2025*). Але українські фахівці вже сьогодні можуть передати НАТО готові аналітичні кейси та рекомендації за кількома фундаментальними напрямками:

- українські психологи розробили *унікальні рекомендації* щодо того, як стабілізувати бійців безпосередньо в окопі чи бліндажі, коли «класична» евакуація за PIES-моделлю відкладається;

- наші фахівці мають *унікальний досвід інтеграції* цивільного та військового секторів психологічної допомоги, організації роботи з сім'ями безпосередньо під час бойових дій;

- *специфіка супроводу та відновлення операторів* безпілотних систем і високотехнологічної зброї (через екрани моніторів бачать знищення ворога або загибель побратимів у Full HD якості. Це породжує абсолютно новий тип психологічної травми – «синдром відстороненого спостерігача»);

- *практичне впровадження концепції* посттравматичного зростання на рівні суспільства та армії.

Висновок. Здійснивши інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі на його констатувально-порівняльному етапі, а саме, висвітливши законодавчу документацію щодо підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі (нормативно-правову базу дослідження); український та закордонний досвід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі, описавши цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів та шляхи його впровадження; проаналізувавши психологічну підготовку військових психологів в Україні; досвід НАТО у формування нової бази знань про травму, стрес та стійкість, робимо висновок:

– навчання у вищій школі має будуватися саме на принципах *інформаційно-аналітичного супроводу та рекомендацій*, а не сліпого копіювання західних моделей. У контексті теми дослідження «супровід підготовки військових психологів» – це не розробка бойових інструкцій, а *науково-методичне та інформаційно-аналітичне забезпечення цього процесу*;

– об'єктом аналізу є сам масив відкритих джерел: наукові статті, дисертації, методичні рекомендації, посібники, підручники тощо. Оцінюється їхня якість, кількість, відповідність сучасним викликам та здатність забезпечити викладача актуальним матеріалом. Період до 2022 року (теоретизація): науковий супровід мав переважно описовий характер. Статті та посібники часто зводилися до реферативного перекладу стандартів НАТО (переважно досвіду США та Ізраїлю). Якість була помірною, оскільки матеріали не були випробувані нашою практикою конвенційної війни. Період після 2022 року (емпіричний вибух, але брак системності): З'явилася достатня кількість статей та тез доповідей, де фіксується унікальний український досвід (робота з гострою травмою, декомпресія). Проте якість цього наукового супроводу часто страждає через фрагментарність. Кожен автор описує свій локальний досвід, але бракує посібників, які б поєднували цей досвід із методологічною рамкою STANAG;

– завдяки аналізу якості та кількості методичного інструментарію (книг, статей, дисертацій), викладач теоретико-практичних дисциплін з психології, отримує до закритих протоколів аналітичні рекомендації, алгоритм покращення через використання логіки стандартів НАТО та унікальної української наукової практики;

– цифрове портфоліо інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі є платформою для створення високотехнологічного інформаційного поля, де структуруються найкращі здобутки світової науки та практичного досвіду за кластерами для зручності викладачів, які готують військових психологів;

– у перспективі перетворення цифрового портфоліо супроводу на інтелектуальний аналітичний хаб науково-інформаційного забезпечення – це масштабний крок уперед від класичного розуміння бібліотеки чи репозиторію. У відкритому освітньому просторі такий хаб не репозитарій чи «склад книжок чи статей», це динамічна екосистема знань, яка збирає, аналізує, структурує світові інновації та пропонує викладачам військової психології готові рішення для посилення їхніх програм. Цей погляд на функціонування цифрового портфоліо потребує інноваційного вирішення як на рівні концепції, моделі, так і наповнення кластерів;

– на сучасному етапі підготовка військових психологів охоплює комплекс взаємопов'язаних теоретико-практичних напрямів, які вимагають серйозного інформаційного супроводу: формування психологічної стійкості; професійна компетентність; розвиток комунікативних навичок; аксіологічне перезавантаження тощо.

Інвестуючи в підготовку військових психологів, їхню психологічну підтримку, держава інвестує в стабільність, соціальну гармонію та ефективність Збройних Сил України.

References:

- Боднар О. С., Остапчук А. О.(2024). Алгоритм психологічної адаптації учнів до умов невизначеності у контексті розвитку виховної діяльності у закладі загальної середньої освіти. *Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції), м. Київ, 19 квітня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 192 с. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-393-7-2>
- Відомості Верховної Ради (ВВР). 2023. № 46. Ст.116. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
- Галицька, О. В. (2025). Генеза формування духовності молодших офіцерів Збройних Сил України в умовах військових дій. *Освіта та педагогічна наука*, (2(189)), 3–11. [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2\(189\)-3-11](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2(189)-3-11)
- Генеральний штаб ЗСУ (2025). / General Staff of the Armed Forces of Ukraine від 27.11.2025 <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua>
- Гуревич Р. С., Кобися, В. М., Кобися, А. П., Кізім, С. С., Куцак, Л. В., & Опушко, Н. Р. (2022). Використання цифрових сервісів та інструментів у професійній підготовці майбутніх учителів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць, (64), 5–22. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-64-5-22>

- Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 р. : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30.07.2024 р. № 864. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2024-%D0%BF#Text>
- Жукова, А., Бойченко, В., & Бакатова, К. (2026). Необхідність впровадження методики використання цифрових платформ, хмарних сервісів та електронного портфоліо у професійну підготовку майбутніх офіцерів. *Освіта. Інноватика. Практика*, 14(3), 45–51. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol14i3-006>
- Козяр М. М., Маланюк Н. М. (2024). Роль інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх офіцерів. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 5 квітня, 2024 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 46–48.
- Концепція забезпечення національної системи стійкості : рішення РНБО України від 20.08.2021 р. <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (із змінами) : затв. Наказом МОН України від 29.07.2019 р. № 1038. <https://surl.li/iglsra>
- Лойшин, А., & Кучерявий, А. (2026). Цифровізація управління підготовкою військових фахівців із вищою освітою як засіб подолання викликів, спричинених воєнним станом. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*, 1(65), 5-13. <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2026.65.5-13>
- Лучанінова О. П. (2025). Актуалізація проблеми фахової підготовки військових психологів в умовах воєнного періоду України: аналітичний огляд. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*, 2025. (9). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-9-03-01>
- Лучанінова, О. П., Углова, О. В., & Міськов, Г. В. (2026). Всеукраїнський круглий стіл «Інформаційне забезпечення психологічної науки в контексті розбудови відкритого освітнього простору» як поєднання наукового, практичного та громадського досвіду. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 8(1), 1–8. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8116>
- Міськов Г. (2026) Науково-методичне забезпечення підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі. *Перспективи та інновації науки* № 3(61) (2026), 3662-3670 DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-3\(61\)-3662-3670](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-3(61)-3662-3670)
- Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України» від 08 груд. 2016 р. № 1285 : за станом на 09 верес. 2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0080-17>
- Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції про організацію та проведення військово-професійної орієнтації громадян України і прийому на навчання до закладів фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та наукових установ у системі Міністерства оборони України» від 16 лип. 2024 р. № 479. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1285-24>
- Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку організації і проведення військового стажування, навчальної, виробничої, ремонтної, корабельної та інших видів практики курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої військової освіти» від 12 січ. 2024 р. № 23. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0155-24>
- Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України» від 14 берез. 2024 р. № 175 (у редакції Наказу Міністерства оборони України від 18 лип. 2024 р. № 480). https://mod.gov.ua/assets/480_nm_2024_a985a6f466.zip

- Нормативно-правовий контекст підготовки військових психологів [Електронний ресурс] = Regulatory and Legal Context of the Training of Military Psychologists : інформаційний огляд / упоряд.: Г. В. Міськов ; наук. керівник О. П. Лучанінова. Інформаційно - аналітичний хаб ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського (Рубрика «Інформаційно – аналітичний ресурс»). Київ, 2026. – 34 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/749285>.
- Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України : навч.-метод. посіб. / НДЦ ГП ЗС України ; за ред. В. Ключкова. – Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2023. 325 с. <https://surli.cc/mmiitz>
- Підготовка військових психологів: навчання у Військовому інституті зосереджене на бойовому досвіді. 28.01.2025. <https://www.facebook.com/VIKNUKIEV/posts/1265515428618393/>
- Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX.
- Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти : Наказ Міністерства оборони України від 15.02.2024 № 120. <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0453-24>
- Професійний стандарт ВІЙСЬКОВИЙ ПСИХОЛОГ (2025). Затверджено Розробником ГС «Всеукраїнське об'єднання надавачів соціальних та реабілітаційних послуг», наказ № 01/07/2025 від 23.07.2025 р. <https://surl.li/phbfml>
- Реабілітація воїнів – безпека країни: про що говорили на III щорічній конференції RECOVER TOGETHER. 27–28 листопада 2025 р. <https://surl.li/oqzdwa>
- Родіков В. (2024). Цифровізація професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах воєнного стану – вимога часу. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Том 12. № 4. С. 29–33. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i4-005>
- Скляр О. Г., Скляр Р. В. (2024). Переваги використання хмарних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць ТДАТУ*. Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. Вип. 27. С. 350–357.
- Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах* : збірник матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 23 листопада 2023 р.). Київ : НУОУ, 2023. 363 с.
- Чайковський А., Толмачов О. (2024). Психологічна підготовка військових кадрів: сучасні методики та підходи в контексті державного управління у сфері безпеки. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. Вип. 1. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.1.39>
- Черновол Є. О., Сливенко П. В. (2023). Щодо підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх офіцерів у реаліях війни (українська відповідь на виклики часу). *Академічні візії*. 2023. №17. <http://doi.org/10.5281/zenodo.7739419>
- Штепа Олена (2020). Види психологічних ресурсів <https://surl.li/nakrwi>
- NATO standard AMedP-8.10, STANAG 2565 : A psychological guide for leaders across the deployment cycle / North atlantic treaty organization allied medical publication. NATO/OTAN : Nato standardization office, 2019. Edition A, Version 1. 80 p. <https://surl.li/vqlqpr>
- NATO standard AJMedP -8, STANAG 2598 : Allied joint medical doctrine for military health care (МНС) / North atlantic treaty organization allied medical publication. NATO/OTAN : Nato standardization office, 2018. Edition A, Version 1. 38 p. <https://surl.li/vnzuum>
- NATO standard AMedP -8.6, STANAG 2546 : Forward mental healthcare / North atlantic treaty organization allied medical publication. NATO/OTAN : Nato standardization office, 2019. Edition B, Version 1. 42 p. <https://surl.li/tyawmz>
- NATO standard AJP-4.10 : Allied joint doctrine for medical support / North atlantic treaty organization allied medical publication. NATO/OTAN : Nato standardization office, 2019. Edition C, Version 1. 124 p. <https://surl.li/ozusvl>